

PROJEKT USTAWY O NACZ. WŁADZACH OBRONY PAŃSTWA Z DN. 4 MAJA 1926 R.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

Druk Nr 2442.

OKRES I.

MINISTERSTWO
SPRAW WOJSKOWYCH

Warszawa, dnia 4 maja 1926 r.

L. 9793 G. M. II

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 4 maja 1926 r. mam zaszczyt przesłać **projekt ustawy o Naczelnym Władzach Obrony Państwa** wraz z uzasadnieniem, z prośbą o wniesienie go na porządek obrad Sejmu.

Zarazem mam zaszczyt zawiadomić, że Rada Ministrów w tymże dniu postanowiła wycofać projekt ustawy o organizacji najwyższych władz wojskowych w czasie pokoju, wniesiony przy piśmie z dnia 14 marca 1924 r. L. 1416 G. M. II. tj. (Druk Nr 1080), wraz z późniejszymi uzupełnieniami.

Minister Spraw Wojskowych
Zeligowski
Generał broni.

Do Pana Marszałka
Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

U S T A W A

o Naczelnym Władzach Obrony Państwa.

Art. 1.

Prezydent Rzeczypospolitej, jako najwyższy zwierzchnik sił zbrojnych Państwa, sprawuje nad nimi dowództwo przez Ministra Spraw Wojskowych.

W razie wojny Prezydent Rzeczypospolitej mianuje i zwalnia Naczelnego Wodza sił zbrojnych Państwa na podstawie powziętej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych uchwały Rady Ministrów, zachowując dowództwo nad tymi siłami zbrojnymi, które nie zostały przekazane pod bezpośrednie dowództwo Naczelnego Wodza.

Art. 2.

Prezydent Rzeczypospolitej mianuje i zwalnia na podstawie powziętej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych uchwały Rady Ministrów Generalnego Inspektora Wojska, Szefa Sztabu Generalnego, Szefa Administracji Armii, Naczelnego Prokuratora Wojskowego, Szefa Korpusu Kontrolerów oraz dowódców okręgu korpusu.

Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych, a za kontrasygnatą Prezesa Rady Ministrów i Ministra Spraw Wojskowych Prezydent Rzeczypospolitej:

- a) nadaje pierwszy stopień oficerski oraz dalsze przy awansach;
- b) przenosi oficerów do rezerwy oraz powołuje z rezerwy na zawodowych;
- c) mianuje w czasie pokoju na stanowiska dowódców dywizji, różnorodnych i wyższych.

Art. 3.

Prezydent Rzeczypospolitej oznacza w drodze rozporządzeń, wydanych na podstawie uchwał Rady Ministrów, obszary i miejscowości, mające szczególną wagę dla obrony Państwa (obozy warowne itp.) z tym, że ogłoszenie takie powoduje dla ludności ograniczenia przewidziane w obowiązujących ustawach.

Art. 4.

Celem zabezpieczenia interesów Państwa, od chwili ogłoszenia mobilizacji przez cały czas trwania wojny, Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo uzupełniania w razie potrzeby obowiązujących przepisów prawnych w drodze rozporządzeń, wydanych na wniosek Rady Ministrów w zakresie spraw, związanych bezpośrednio z prowadzeniem wojny. Rozporządzenia takie będą przedłożone ciałom ustawodawczym do ustawowego załatwienia na jednym z najbliższych posiedzeń po ich ogłoszeniu i zachowają moc obowiązującą, o ile nie zostaną zmienione lub uchylone.

Art. 5.

Dla rozpatrywania zagadnień, dotyczących obrony Państwa, ustanawia się, jako organ inicjatywy i opiniodawczy dla Rządu, Radę Obrony Państwa, obradującą pod przewodnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej, który zastępczo przewodnictwo poruczyć może Prezesowi Rady Ministrów.

W skład Rady Obrony Państwa, jako jej członkowie, wchodzi Prezes Rady Ministrów, wszyscy ministrowie oraz Generalny Inspektor Wojska w czasie pokoju, a Naczelny Wódz w czasie wojny.

Radę Obrony Państwa zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej, w miarę potrzeby z własnej inicjatywy, na wniosek Ministra Spraw Wojskowych, lub na wniosek Generalnego Inspektora Wojska, przedłożony mu przez Ministra Spraw Wojskowych, najmniej jednak dwa razy do roku.

O wykonaniu uchwał Rady Obrony Państwa zdaje sprawę na następnym posiedzeniu Rady Obrony Państwa Minister Spraw Wojskowych.

Art. 6.

Minister Spraw Wojskowych kieruje wszystkimi sprawami wojska oraz pod zwierzchnią władzą Prezydenta Rzeczypospolitej wydaje rozkazy wszystkim siłom zbrojnym Państwa w czasie pokoju, a w czasie wojny tym siłom zbrojnym, które nie zostały przekazane Naczelnemu Wodzowi (art. 1).

Wszystkie nominacje na stanowiska, oraz zwolnienia ze stanowisk wojskowych, nie zastrzeżone Prezydentowi Rzeczypospolitej, należą do Ministra Spraw Wojskowych, względnie do upoważnionych przez niego przełożonych.

Art. 7.

Generalny Inspektor Wojska jest przewidywany na Naczelnego Wodza w czasie wojny. Podlega on Ministrowi Spraw Wojskowych i jako jego zastępca w tym zakresie kieruje opracowaniem spraw obrony Państwa przy pomocy podległego mu Sztabu Generalnego.

Generalny Inspektor Wojska opiniuje sprawy obsady dowództw pułków, równorzędnych i wyższych, oraz sprawy, które określi bliżej rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, przewidziane w art. 8.

Funkcje Generalnego Inspektora Wojska ustają z chwilą mianowania Naczelnego Wodza.

Art. 8.

Do czasu ustawowego uregulowania, organizacja sił zbrojnych określona będzie drogą rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 9.

Wykonanie niniejszej ustawy poleca się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Spraw Wojskowych i zainteresowanym ministrom we właściwym im zakresie działania.

Art. 10.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą wszelkie sprzeczne z nią przepisy prawne, a w szczególności ustawa z dnia 11 lipca 1920 roku o utworzeniu Rady Obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 53 poz. 327).

Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wydanego na mocy art. 8 niniejszej ustawy, utracą moc obowiązującą wszelkie przepisy dotyczące spraw nim unormowanych.

Art. 11.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Wniesiony przez Rząd poprzedni projekt ustawy o naczelnych władzach obrony Państwa (druk Nr 1080) w brzmieniu nadanym mu przez sejmową komisję wojskową nie odpowiada poglądom obecnego Rządu na sposób, w jaki zagadnienie organizacji władz obrony Państwa, a w szczególności naczelných władz wojskowych winno być rozwiązane. Z tego względu Rząd projekt ten wycofuje i równocześnie przedkłada nowy.

Nowy projekt przez wysnuć jasnych konsekwencji z Konstytucji określa wyraźnie kompetencje naczelnych władz wojskowych i zabezpiecza decyzję Rządu w sprawach przygotowania obrony Państwa, odpowiednie wszechstronne przygotowanie i rzeczowe ugruntowanie przez ustanowienie Rady Obrony Państwa.

W zakresie kierowniczych władz wojskowych projekt ustala kompetencje Prezydenta Rzeczypospolitej, Ministra Spraw Wojskowych i Generalnego Inspektora Wojska.

Prezydent Rzeczypospolitej.

Punktem wyjścia do należytego rozwiązania zagadnienia organizacji władz obrony Państwa powinien być art. 46 Konstytucji, wedle którego «Prezydent Rzeczypospolitej jest zarazem najwyższym zwierzchnikiem sił zbrojnych Państwa, nie może jednak sprawować naczelnego dowództwa w czasie wojny», z zasady tej wynika, że może i powinien być naczelnym dowódcą tych sił zbrojnych w czasie pokoju. Wyraźne stwierdzenie tego w ustawie ma przede wszystkim to znaczenie moralne dla wojska, że zapewnia mu ono dowódcę, otoczonego najwyższym autorytetem państwowym przez cały czas urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej niezmiennego i będącego przedstawicielem całego państwa. Znajduje się ono także w harmonii z treścią przysięgi, składanej przez żołnierzy. W przysiędze tej (art. 7 ustawy z 18 lipca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych wojska polskiego D. U. R. P. Nr 72 poz. 698) ślubuje każdy żołnierz między innymi «Prezydentowi Rzeczypospolitej być uległym». Z uwagi jednak na art. 2 i 43 Konstytucji Prezydent Rzeczypospolitej może sprawować dowództwo tylko przez Ministra Spraw Wojskowych i pod jego odpowiedzialnością.

Minister Spraw Wojskowych.

Kompetencje Ministra wynikają ściśle z odnośnych postanowień Konstytucji.

Pod zwierzchnią władzą Prezydenta kieruje on całokształtem spraw wojska, będąc za nie odpowiedzialny przed Sejmem. Do zakresu jego osobistych zainteresowań będą z natury rzeczy należeć przede wszystkim sprawy budżetowe, poborowe, ustawodawstwa, administracyjne, personalne, asystencji, sanitarne i t. p. Będąc pochłoniętym tym olbrzymim zakresem pracy, związanym z jego rolą jako członka Rządu i reprezentanta interesów wojska wobec ciał ustawodawczych, biorącego udział w życiu politycznym Państwa, musi mieć czynnik dla bezpośredniego zajmowania się sprawami przygotowań do obrony państwa, wymagającymi jak najdalej idącej stałości w pracy. Do tych spraw musi mieć stałego zastępcę, który podlegając mu, miałby obowiązek dokonywania ich jako odpowiedni kandydat na Naczelnego Wodza. Tym zastępcą Ministra ma być

Generalny Inspektor Wojska.

Będąc przewidywanym na wypadek wojny na Naczelnego Wodza musi on mieć w czasie pokoju zagwarantowany wpływ na przygotowa-

nie do wojny. Wpływ taki będzie posiadał o tyle, o ile sprawami przygotowania obrony Państwa będzie osobiście kierował i o ile będzie posiadał odpowiedni organ pracy, przeznaczony wyłącznie dla opracowywania tych zagadnień. Tym organem będzie podporządkowany mu Sztab Generalny.

Rada Obrony Państwa.

Projektowany skład i kompetencja Rady Obrony Państwa ma czynić zadość następującym potrzebom: 1) potrzebie kontaktu Prezydenta Rzeczypospolitej z Rządem i Generalnym Inspektorem Wojska w sprawach wojskowych, 2) potrzebie zainteresowania całego Rządu sprawami obrony Państwa i wreszcie 3) potrzebie zapewnienia tej instytucji pierwiastka fachowo-wojskowego przez wprowadzenie do niej Generalnego Inspektora Wojska.

Regulując te najbardziej zasadnicze zagadnienia z zakresu organizacji Naczelnych Władz Obrony Państwa, pozostawia projekt uregulowania wszelkich innych zagadnień z tego zakresu narazie rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej w tym przeświadczeniu, że ustalenie już dziś w drodze ustawodawczej w szczegółach organizacji sił zbrojnych, a w szczególności organizacji naczelnych władz wojskowych byłoby przedwczesne, i że będzie ono mogło nastąpić dopiero po wypróbowaniu w praktyce odpowiednich zasad.

II

ORZECZENIE KOMISJI DLA ZBADANIA STANU AKTÓW OPERACYJNYCH Z 1920 R.

«Komisja, powołana przez ministra spraw wojskowych do zbadania stanu aktów operacyjnych z 1920 roku w związku z zarzutami, wysuniętymi przez Pana Marszałka Piłsudskiego, po odbyciu kilkunastu posiedzeń, gruntownym zbadaniu aktów i zasięgnięciu informacji u 28 oficerów, zakończyła swe prace, przedstawiając panu ministrowi następujące orzeczenie:

«Polemika publicystyczna, a następnie wojskowo-pamiętnikarska, rozpoczęta po odniesieniu zwycięstwa, jakiego Polska nie zaznała od czasów Jana III, doprowadziła do głębokiego rozgoryczenia umysłów oraz odebrania wojsku i jego Wodzowi radości z dokonanych czynów. Nie zabrakło prób udowodnienia, że zwycięstwo było jedynie wynikiem wskazań doradców obcych, choć doradcy ci z całą szczerością żołnierską zaprzeczali temu, że uwieńczyło ono nasze chorągwie dzięki przypadkowi, dzięki niższości przeciwnika, choć straty jego i nasze protestowały swą krwawą wymową przeciwko podobnym wywodom, że odnieśliśmy je wbrew wszelkim regułom strategii i taktyki, przez Wodza